

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до вивчення дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми спеціальності *015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)*

Харків
2024

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до вивчення дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти денної та заочної форми спеціальності 015
Професійна освіта
(аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції
та харчові технології)

Затверджено рішенням
Науково-методичної ради
факультету
МАП ДБТУ
Протокол № 1
від 17.09.2024 р.

УДК 378.091.3:631.95:371.3:004.738.5

П 56

Схвалено на засіданні кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін ДБТУ (протокол № 1 від 04.09.2024 р.)

«ПСИХОЛОГІЯ»

Методичні вказівки до вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми спеціальності 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) уклад. І.О. Данченко – Харків: ДБТУ, 2024 – 25 с.

Рецензенти:

В.М. Нагаєв – д-р. пед. наук, професор кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування Державного біотехнологічного університету

С.В. Станкевич – канд. с.-г. наук, доцент, завідувач. кафедри, зоології, ентомології, фітопатології, інтегрованого захисту і карантину рослин ім. Б.М. Литвинова Державного біотехнологічного університету.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія» це дисципліна, спрямована на формування в студентів комплексних знань і вмінь, що дозволяють здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми спеціальності 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) опанувати професійними та особистісними компетенціями та результатами навчання.

Предмет вивчення навчальної дисципліни - характеристика психології як науки, що розкриває загальні психічні закономірності взаємодії людини із середовищем, в тому числі, і педагогічному.

Метою вивчення дисципліни є: розкрити основні поняття психології, наукових напрямів психології, методів дослідження, засвоїти особливості психічної діяльності людини; оволодіти психологічними знаннями для успішного вивчення подальших теоретичних, практичних та прикладних навчальних курсів загального та професійного циклів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен оволодіти наступними **компетенціями**, відповідно стандарту освіти та освітньої програми:

К 10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

К 12. Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.

К 13. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.

К 14. Здатність керувати навчальними/ розвивальними проектами.

К 24. Здатність управляти комплексними діями/проектами, відповідати за прийняття рішень у непередбачуваних умовах та професійний розвиток здобувачів освіти і підлеглих.

К 25. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації.

К 26. Здатність забезпечити якість освіти і управління діяльністю закладу освіти, відповідно до спеціалізації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен оволодіти наступними професійними результатами навчання, відповідно стандарту освіти та освітньої програми:

ПР 09. Відшукувати, обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.

ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.

ПР 11. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні

ПР 14. Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.

ПР 15. Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.

ПР 22. Застосовувати програмне забезпечення для e-learning і дистанційного навчання і здійснювати їх навчально –методичний супровід.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. ПСИХОСОЦІАЛЬНІ ЯВИЩА. ЗАКОНОМІРНОСТІ, УМОВИ ТА ЧИННИКИ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Тема № 1. Вступ до курсу «Психологія». Становлення психології як науки, етапи розвитку психології. Структура сучасної психології. Основні галузі психології. Застосування психологічних знань в практичній діяльності. Особливості психології як науки. Методологія сучасної психології. Характеристика основних методів психології. Основні принципи та завдання психології. Психологія в структурі сучасних наук Уявлення античних та середньовікових філософів про душу та свідомість. Біхевіоризм як наука про поведінку. Становлення та розвиток вітчизняної психології.

Тема №2. Психіка та свідомість. Поняття про психіку та її еволюцію. Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Природа та механізми психічних явищ. Біологічна природа психіки. Подразливість, чуттєвість. Розвиток психіки тварин. Інстинктивна поведінка тварин. Стадія інтелектуальної поведінки тварин. Розвиток психіки тварин. Мозок та психіка. Взаємозв'язок розвитку мозку та свідомості людини. Сучасні уявлення про етапи розвитку психіки. Порівняння психіки тварин та людини. Розвиток психіки та свідомості людини. Роль праці в формуванні та розвитку свідомості людини. Культурно-історична концепція розвитку психіки людини. Фізіологічні основи психіки людини. Структура свідомості. Поняття про самосвідомість. Взаємодія свідомості та підсвідомості. Поняття про поведінку людини.

Тема №3 Несвідомі психічні процеси. Несвідомі психічні процеси. Загальна характеристика та класифікація несвідомих психічних процесів. Несвідомі механізми свідомих дій. Концепція несвідомої настанови. Види настанов: моторна, розумова, перцептивна. Несвідоме супроводження свідомих дій: мимовільні рухи, тонічна напруга, міміка, пантоміміка та ін. Факти психічного, що не усвідомлюються, та їх класифікація. Теорія

несвідомого за З. Фрейдом. Несвідомі чинники свідомих дій. Надсвідомі процеси.

Тема №4. Психологічна теорія діяльності. Поняття діяльності. Специфіка людської діяльності та її атрибути. Діяльність та розвиток людини. Основні принципи психологічної теорії діяльності за О. Леонтьєвим. Загальна психологічна характеристика діяльності. Види людської діяльності: спілкування, гра, навчання, праця. Їх загальна характеристика та особливості за О. Леонтьєвим. Структура діяльності. Основні поняття психологічної теорії діяльності. Умови діяльності. Поняття про дії, рухи, операції та психофізіологічні функції. Навички та свідомість. Фізіологія рухів та фізіологія активності. Теорія М. Бернштейна про участь психіки в керуванні рухами. Модель функціональної системи. Психофізіологічна поведінкова теорія К. Халла.

Тема №5. Психологія особистості. Взаємозв'язок соціального та біологічного в особистості. Історія досліджень особистості. Біогенетичний, соціогенетичний і психогенетичний підходи до розвитку особистості. Формування та розвиток особистості в вітчизняних теоріях. Соціалізація та індивідуалізація як форми розвитку особистості. Первинна та вторинна соціалізація.

Тема №6. Психологічна структура особистості. Поняття про психологічну структуру особистості. Стійкість особистісних рис. Саморозвиток та самореалізація особистості. Соціалізація як необхідний етап розвитку особистості. Концепції структури особистості в теоріях вітчизняних психологів. Поняття про психологічну структуру особистості. Концепції структури особистості в теоріях зарубіжних психологів. Розвиток теорії особистості за З. Фрейдом. Концепція розвитку особистості за Е.Еріксоном. Когнітивістські теорії розвитку особистості в сучасній психології (Ж. Піаже, Дж. Келлі). Персонологічні теорії про розвиток особистості (К. Бюллер, А. Маслоу, Е. Шпрангер).

Тема №7. Темперамент. Темперамент як якість особистості. Фізіологічна основа темпераменту. Вивчення видів темпераменту в історії психології. Темперамент та основні властивості нервової системи людини. Психологічна характеристика темпераменту, прояв його основних властивостей стосовно до пізнавальних процесів та предметної діяльності людини. Типології темпераменту: за Гіппократом, за І. Павловим, за Г. Хеймансом та Е. Вірсною, за Дж. Гілфордом та Л. Терстоуном, за Е. Кречмером. Концепція типів статури та темпераменту за У. Шелдоном. Визначення темпераменту. Концепція темпераменту. Темперамент та індивідуальний стиль діяльності. Загальне та відмінне в темпераменті та індивідуальному стилі діяльності. Зв'язок темпераменту з основними властивостями особистості. Темперамент і вчинки. Темперамент і властивості людини. Темперамент і характер.

Тема №8. Характер. Загальне уявлення про характер. Особливості характеру як психічного феномену. Теоретичні та експериментальні підходи

до дослідження характеру. Структура характеру. Типології характеру за: К. Леонгардом, К. Юнгом, Е. Фромом. Закономірності формування характеру. Риси характеру та інші риси особистості. Класифікація рис характеру. Місце характеру в загальній структурі особистості. Характер і захисні механізми. Характер і мотивація поведінки.

Тема №9. Здібності. Загальне уявлення про здібності. Структура здібностей. Природа людських здібностей. Характеристика загальних та спеціальних здібностей. Основні етапи розвитку здібностей. Здібності, задатки та генотип. Рівні розвитку здібностей. Теорії здібностей. Умови розвитку здібностей. Взаємозв'язок та взаємокомпенсація різних здібностей. Умови макросередовища і розвитку здібностей. Роль особливостей виховання в розвитку здібностей. Роль гри у формуванні здібностей. Можливість взаємокомпенсації різних здібностей в професійній діяльності. Проблема профорієнтації. Здібності та профорієнтація. Класифікація професійної придатності

Тема № 10. Специфіка пізнавальної активності та структура пізнавальної сфери людини. Пізнавальна активність та структура пізнавальної сфери людини. Основні психологічні школи, які вивчають пізнавальну активність та пізнавальні процеси. Поняття інтелекту в сучасній психології. Види та структура інтелекту.

Тема № 11. Психологічні концепції про пізнання та пізнавальну сферу людини та історія їх дослідження. Зарубіжні психологічні концепції ХХ ст. про пізнання та пізнавальну сферу. Виникнення та розвиток когнітивної психології. Вітчизняна та радянська психологія про пізнання та пізнавальну сферу людини. Генетичний, структурно-функціональний та діяльнісний підходи у вивченні пізнавальної активності та пізнавальної сфери людини. Специфіка пізнавальної активності та структура пізнавальної сфери людини.. Поняття про почуттєве та раціональне пізнання. Погляди античних філософів на природу пізнання та пізнавальні процеси. Формування поглядів античних філософів різних напрямків на пізнання й пізнавальні процеси. Погляд на проблеми пізнання з позицій матеріалізму, ідеалізму. Агностицизм. Уявлення Дж.Берклі, Д.Юма, І.Фіхте про природу свідомості і процес пізнання. Асоціативна психологія про свідомість та пізнавальні процеси в період з середньовіччя (Л.Да Вінчі, Т.Кампанела, Ф.Бекон) до появи нової психології (В.Вундт, Ф.Брентано). Функціональна психологія. Зарубіжні психологічні концепції ХХ ст. про пізнання та пізнавальну сферу.

Тема № 12. Відчуття. Загальна характеристика відчуттів як почуттєвого пізнання. Основні підходи до дослідження відчуттів в психології. Основні компоненти процесу відчуття. Основні властивості відчуттів. Класифікація відчуттів. Психофізичні та психофізіологічні закономірності відчуттів. Поняття "порогів чутливості". Основний психофізичний закон Вебера-Фехнера. Адаптація. Сенсibiliзація. Синестезія. Явище послідовного образу.

Тема № 13. Сприйняття. Загальна характеристика сприйняття як почуттєвої форми пізнання. Основні теорії сприйняття в психології. Основні властивості сприйняття. Сприйняття як перцептивна діяльність. Види сприйняття. Порівняльна характеристика відчуттів та сприйняття. Ілюзії.

Тема № 14. Увага. Проблема уваги в сучасній психології. Основні теорії уваги. Загальна характеристика уваги. Види уваги. Структура уваги. Властивості уваги. Розгубленість, її типи.

Тема № 15. Пам'ять. Загальна характеристика пам'яті та її роль у життєдіяльності та пізнавальній сфері. Теорії пам'яті. Основні якості пам'яті. Основні рівні вивчення механізмів пам'яті. Класифікація видів пам'яті. Довільна та мимовільна пам'ять. Довготривала, короткотривала і сенсорна пам'ять. Загальна характеристика процесів пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті, типи пам'яті. Сучасні теорії пам'яті. Феномени та ефекти пам'яті.

Розділ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ, СТАНІВ ТА ВЛАСТИВОСТЕЙ ПСИХІКИ ЛЮДИНИ

Тема № 16. Уява. Уява як форма раціонального пізнання. Функції уяви. Психологічні механізми уяви. Характеристика видів уяви. Мрія як особливий вид уяви.

Тема № 17. Мислення. Структура мислення. Загальна характеристика розумових операцій у сучасній психології. Логічні форми мислення. Основні етапи розумового процесу. Типи мислення та їх характеристика. Процес розвитку мислення в онтогенезі. Індивідуальні особливості розуму. Сучасні теорії мислення. Порівняльний аналіз мислення та уяви як форм раціонального пізнання.

Тема № 18. Мова і мовлення. Загальна характеристика мовлення. Роль мовлення в життєдіяльності й пізнавальній сфері людини. Функції мовлення. Зв'язок мовлення з іншими пізнавальними процесами. Види мовлення, їх характеристика. Усне та письмове мовлення. Монологічне та діалогічне мовлення. Індивідуальні характеристики мовлення.

Тема № 19. Функції емоцій. Структура емоційної сфери людини. Загальна характеристика емоцій і почуттів людини. Філогенетичні аспекти емоційного реагування. Емоціогенні ситуації. Структура емоційної сфери людини. Функції і роль емоцій. Роль «позитивних» і «негативних» емоцій. Роль і функції емоцій у керуванні поведінкою та діяльністю. Емоція як цінність і потреба. Активаційно-енергетична роль емоцій. Деструктивна роль емоцій. Прикладна роль емоцій. Комунікативна роль емоцій. Роль емоцій в когнітивних процесах і творчості. Роль емоцій у педагогічному процесі. Оздоровча роль емоцій.

Тема № 20. Основні теорії емоцій. Еволюційна теорія емоцій Ч. Дарвіна. «Асоціативна» теорія В. Вундта. «Периферична» теорія В.Джемса - Г.Ланге. Теорія У. Кеннона - П. Барда Психоаналітична теорія емоцій. Судинна теорія вираження емоцій І. Уейнбаума і її модифікація. Біологічна теорія емоцій. Фрустраційна теорія емоцій. Когнітивистська теорія емоцій.

Інформаційна теорія емоцій. Теорія диференційних емоцій К. Ізарда. Фізіологічні механізми емоційних реакцій.

Тема № 21. Види емоційних реакцій. Емоційне реагування і його характеристики. Види емоційного реагування. Емоційне реагування як психофізіологічний стан. Компоненти емоційного реагування. Емоційний тон як реакція на відчуття і враження. Емоція як реакція на ситуацію і подію. Афект. Властивості емоцій. Настрій.

Тема № 22. Емоції та їх класифікація. Причини різноманітності емоцій. Різні підходи до класифікації емоцій. Класифікації емоцій у зв'язку з потребами. Розподіл емоцій на первинні (базисні) і вторинні. Розподіл емоцій на провідні та ситуативні. Загальна характеристика різних типів емоцій. Емоції очікування й прогнозу. Задоволення і радість. Фрустраційні емоції. Комунікативні емоції. Інтелектуальні «емоції», або афективно-когнітивні комплекси.

Тема № 23. Емоційні стани людини. Емоційні якості людини. Стрес (стан емоційної напруженості). Нудьга (стан монотонії). Відраза (стан психічного пересичення). Феномен «емоційного вигорання». Емоційна збудливість. Емоційна глибина. Емоційна ригідність - лабільність. Емоційна стійкість. Експресивність. Емоційність як інтегральна властивість людини.

Тема № 24. Розуміння емоцій іншої людини. Управління емоціями. Розуміння емоцій іншого й емоційні здібності. Моделі характеристик, за якими розпізнаються емоції інших людей. Ідентифікація емоцій за мімікою та пантомімікою. Сприйняття емоційного стану за промовою. «Вербальні еталони» сприйняття експресії різних емоцій. Типи «вербальних еталонів» сприйняття експресії емоційного стану іншої людини. Невербальне (образне) сприйняття емоцій. Вплив особистісних особливостей на розуміння емоцій іншої людини.

Тема № 25. Загальне уявлення про почуття. Характеристика різних почуттів. Співвідношення понять «почуття» і «емоція». Почуття як стійке емоційне ставлення до значимого об'єкта (емоційна установка). Характеристики емоційних відносин (властивості почуттів). Класифікація почуттів. Симпатія і антипатія. Прихильність. Дружба. Закоханість. Любов. Ворожість. Заздрість. Ревнощі. Задоволеність. Щастя. Почуття гордості. Псевдо почуття.

Тема № 26. Емоційно обумовлена (афективна) поведінка. Емоційні типи. Види емоційної поведінки в спілкуванні. Емоційні довільні реакції (дії). Гедонізм та аскетизм. Фрустраційна поведінка. Альтруїзм як форма емоційної поведінки. Емоційність як тип темпераменту (характеру). Модальностні профілі (типи) емоційності. Оптимісти - песимісти. Сором'язливі. Образливі і мстиві. Сентиментальні. Емпатійні. Тривожні. Совісні. Допитливі.

Тема № 27. Теорії волі. Стан проблеми волі в психології. Основні теорії волі 19 ст. Волонтаристичні теорії волі: воля як світова сила; воля як духовне начало. Гетерономні теорії волі: асоціаніській підхід;

інтелектуалістській підхід; афективна теорія волі (Вундт). Стан проблеми волі в психології 20 ст. в зарубіжних дослідженнях і в радянській психології Проблема природи волі в психології. Воля як волюнтаризм. Воля як «вільний вибір». Воля як довільна мотивація. Воля як повинність. Воля як особлива форма психічної регуляції. Воля як механізм подолання зовнішніх і внутрішніх перешкод і труднощів. Воля як саморегуляція.

Тема № 28. Воля як процес. Вольові якості особистості. Поняття вольової дії. Співвідношення імпульсивних, усвідомлених, довільних і вольових дій. Основні функції вольової дії. Вольове зусилля. Структура простого і складного вольового акту. Поняття вольові якості особистості. Склад вольових якостей. Структура і загальні характеристики вольових якостей. Класифікації вольових якостей. Загальна характеристика основних вольових.

Тема 29. Психогігієна та психопрофілактика. Педагогічна етика і деонтологія.

Тема 30. Інтегративні психічні процеси як регулятори професійної діяльності суб'єкта, який працює в сфері виробництва, переробки сільськогосподарської продукції та харчових технологій.

3. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять. Знання перевіряють та оцінюють у наступних формах:

1. Оцінювання роботи під час проведення практичних занять.
3. Проведення проміжного контролю.
5. Проведення підсумкового контролю.

Структура навчальної дисципліни «Психологія»

Зміст, структура	Аудиторна	Складається з трьох залікових модулів: М1 + М2 + М3	Лекції
			Семінарські
			Контрольні заходи (проміжний контроль, модульний контроль)
	Самостійна	М4	Підготовка самостійної роботи за обраною темою
			Опрацювання додаткової літератури, робота в інформаційних мережах
Підсумковий контроль (екзамен)			

Загальна оцінка складається з поточної оцінки, яку здобувач освіти отримує під час практичних та семінарських занять, з оцінок за виконання індивідуального завдання, самостійної роботи та оцінки за виконання модульної контрольної роботи.

Студент може набрати 100 рейтингових балів за такою формулою:
 $100 = M1 + M2 + M3 + M4 + ПК$, де М1 – аудиторна робота;
 М4 – самостійна робота;
 ПК – підсумковий контроль.

У свою чергу М1 розраховують за такою формулою:
 $M1 = 3M1 + 3M2 + 3M3$, де 3М1 – перший заліковий модуль;
 3М2 – другий заліковий модуль;
 3М3 – третій заліковий модуль.

Студенту дають допуск до участі у підсумковому контролі (залік) у разі отримання позитивних балів за кожним із трьох залікових модулів (60 – 74 бали).

Оцінювання (визначення рейтингу) рівня знань студентів

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 та 3	Модуль 4	Підсумковий контроль	Сума рейтингових балів
20	30	20	30	100

Шкала переведення допоміжних балів у рейтингові

9 – 10 рейтингових балів – 90 – 100 допоміжних балів
 7 – 8 рейтингових балів – 75 – 89 допоміжних балів
 5 – 6 рейтингових балів – 60 – 74 допоміжних бали
 1 – 4 рейтингових бали – 35 – 59 допоміжних балів.

Здобувачі освіти направляють на повторне вивчення тем.

Для оцінювання рівня відповідей на тестові завдання модульного контролю знань використовують такі критерії:

90 – 100 % правильних відповідей – 20 допоміжних балів;
 75 – 89 % правильних відповідей – 15 допоміжних балів;
 60 – 74 % правильних відповідей – 10 допоміжних балів;

Поточне оцінювання знань та умінь студентів здійснюють під час проведення семінарських та практичних занять, і воно має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

1. Активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
2. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання;
3. Проходження проміжного контролю;
4. Виконання модульного контрольного завдання. Оцінювання проводять за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- 3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії. Уміння обґрунтовувати свою позицію, узагальнювати інформацію та робити висновки.

Максимальну кількість балів ставлять за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім п'ятьом зазначеним критеріям. Інакше оцінку знижують на відповідну кількість балів. Під час оцінювання практичних завдань увагу також приділяють якості, самостійності і своєчасності виконання завдань (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не дотримана, то балову оцінку знизять.

ІНДЗ оцінюють за критеріями: самостійність виконання; логічність і деталізація плану; повнота й глибина розкриття теми.

Тестові завдання охоплюють провідні теми, які вивчають у межах цієї навчальної дисципліни, та згруповані за двома модулями, кожен з яких складається з тестових завдань різного рівня складності.

Підсумковий контроль здійснюють у формі екзамену.

Контроль включає два теоретичні питання і одне ситуаційне (практичне) завдання. Модульне завдання оцінюють за 20 – бальною шкалою.

20 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, з викладенням оригінальних висновків, зроблених на основі програмного, додаткового матеріалу, законодавчих актів та нормативних документів. Під час виконання практичної частини студент застосовує системні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою.

Висновки до завдань аргументовані та обґрунтовані.

19 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, на основі програмного та додаткового матеріалу зроблено висновки та узагальнення. Під час виконання практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Під час виконання практичного завдання припускається незначних неточностей.

18 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з програмним матеріалом дисципліни.

Під час виконання практичного завдання студент застосовує глибокі знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконане в цілому правильно, в повному обсязі.

17 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. Під час виконання практичного завдання студент ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практична

частина виконана в цілому правильно, під час її виконання студент припускається окремих неістотних помилок.

16 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено з незначними погрішностями або без узагальнень. Під час виконання практичної частини студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконує в цілому правильно, під час його виконання припускається неістотних помилок.

15 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, проте під час викладення програмного матеріалу допущено незначні помилки. У процесі виконання практичної частини студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою.

Практичне завдання виконується в цілому правильно. Під час його виконання припускається неістотних помилок.

14 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено істотні погрішності або помітні помилки.

Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається помилок.

13 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено істотні погрішності, які впливають на зміст відповіді.

Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається значних помилок.

12 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, з істотними помилками.

Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається значної кількості помилок, має значні труднощі, аналізуючи й описуючи ситуації.

11 балів. Теоретичні запитання розкрито неповно або зовсім не розкрито.

Під час виконання практичного завдання студент припускається досить велику кількість грубих помилок, має значні труднощі під час аналізу й описування ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.

10 балів. Студент не може виконати практичне завдання, має чималі труднощі під час аналізу й опитування ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні. Теоретичні запитання не розкриті.

9 балів. Студент не може виконати практичне завдання, має великі труднощі, аналізуючи й описуючи ситуації. Теоретичні запитання не розкриті.

Якщо підсумковому контролі знань студент набрав 0 – 20 балів, залік вважають не складеним.

4. ЗАВДАННЯ ДО ВИВЧЕННЯ ТА ВИКОНАННЯ

Розділ 1. ПСИХОСОЦІАЛЬНІ ЯВИЩА. ЗАКОНОМІРНОСТІ, УМОВИ ТА ЧИННИКИ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

1. Визначення психології як науки.

Питання: 1. Психіка: зміст і складові. 2. Психологія як наука про психічне. 3. Ідеальне і суб'єктивне як образ дійсності. 4. Галузі психології. Основні поняття: психіка, душа, поведінка, смислове орієнтування, реакція, відображення. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: історичні періоди та причини виникнення окремих галузей психології. Історичні форми уявлень про предмет психології.

2. Історичний огляд уявлень про психічне

Питання: 1. Специфіка донаукового етапу. 2. Магічні та міфологічні уявлення. 3. Уявлення про психіку в стародавньому Китаї та в Античній Греції. 4. Середньовічні уявлення та погляди на психіку в епоху Відродження. 5. Переднауковий етап. 6. Досягнення природничо-наукового етапу. Виникнення сучасної психології. Основні поняття: психіка, психологія, свідомість, рефлекс, етапи розвитку: донауковий, перед науковий, природничий, науковий, об'єктивний характер психічного, суб'єктивний зміст психічного, матеріальне, ідеальне, психічний закон, наукова спеціалізація, наукова диференціація. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: вчення Гіппократа про темперамент. Р. Декарт та Б. Спіноза про психіку і поведінку людини.

3. Психіка і мозок. Будова нервової системи

Питання: 1. Загальна будова головного мозку людини. 2. Функції окремих його структур та ділянок. 3. Загальна будова нервової системи: центральної, периферійної. 4. Поняття аналізатора. Основні поняття: психіка, великі півкулі, головний мозок, спинний мозок, таламус, гіпоталамус, гіпофіз, ретикулярна формація, нейрон, синапс, нейромедіатор, нервове волокно, центральна нервова система, периферійна нервова система, аналізатор, рефлекторна дуга. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: Відмінності в системі мозку людини та інших ссавців. Біохімічні та біофізичні основи функціонування нервових клітин як субстрату психіки.

4. Допсихічне і психічне відображення

Питання: 1. Специфіка біологічних та власне психічних форм відображення. 2. Еволюційні етапи становлення психіки. 3. Нижчі та вищі форми психічного відображення. Основні поняття: Тропізм, таксис, інстинкт, сенсорне, перцептивне, інтелектуальне, свідоме. Свідомість і самосвідомість. Несвідоме. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: Роль мови й мовлення в процесі антропогенезу. Роль різних форм свідомості в розвитку пізнання в цілому і, зокрема, пізнання психологічного.

5. Явище і поняття свідомого і несвідомого. Психічні процеси і стани

Питання: 1. Загальна характеристика понять „свідоме” та „несвідоме”. 2. Зв'язок свідомості та несвідомого з конкретними психічними процесами та

станами. 3. Функціональні та змістовні ознаки і специфіки протікання процесів та станів. 4. Структура свідомості, структура складу несвідомого. 5. Рефлексія „Я” та рефлексія буття як вища форма свідомості. Основні поняття: я, знання, усвідомлення, самосвідомість, самопізнання, самооцінка, само ставлення, типологія несвідомого: потяги, фантазії, архетипи, бажання, міфи, установки. Рефлексія та планування життя. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: 3. Фрейд та психоаналіз. Психоаналіз як дослідницький та лікувальний метод.

6. Завдання й структура сучасної психології

Питання: 1. Загальна характеристика завдань сучасної психології . 2. Місце психології в системі наук. 3. структура психології, засади й принципи виділення окремих галузей психологічної науки. 4. Міждисциплінарні зв'язки сучасної психології Основні поняття: Специфіка наукового знання, задачі науки, принципи й засади виділення наукової галузі, предмет і метод дослідження, міждисциплінарні зв'язки.. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: Короткий опис основних напрямків (психологічних шкіл, сучасної психології). Проблема зв'язку предмета і метода в психологічній науці

7. Психіка, соціум і культура. Проблеми психічного розвитку.

Питання: 1. Поняття детермінації в психології: проблема соціокультурної детермінації психіки. 2. Навчання як головна умова психічного розвитку. 3. Соціум і соціальний тип особистості. 4. Перебудова організму у зв'язку з утворенням особистості. 5. Основні рівні психологічної дії. Основні поняття: детермінація, причинність, зумовлений психічний розвиток, пластичність психіки, навчання, культурні норми, засоби і способи діяльності, соціальний типи особистості, індивід, суб'єкт діяльності, агент діяльності. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: кроскультурні психологічні дослідження: проблеми й значення.

8. . Класифікація методів психологічного дослідження. Альтернатива експерименту

Питання: 1. Загальне поняття методу дослідження. 2. Теоретичні та емпіричні методи: їхня типологія. Конкретні методи психологічного дослідження. 3. Метод тестів та його різновиди. 4. Параметричні властивості тестів. Основні поняття: метод, методологія, теоретичні методи, емпіричні методи, спостереження, експеримент, бесіди, тести, типологія методів, нормованість, надійність, валідність. Питання, що виносяться на самостійне вивчення Засновник методу природного експерименту.

9. Проблеми об'єктивності психологічних досліджень

Питання: 1. Сутність вирішення проблеми об'єктивності в психологічних дослідженнях. 2. Специфіка вимірювання в психології: шкали і процедури. 3. Етапи психологічного дослідження. 4. Методи опрацювання даних. 5. Кореляція як метод опрацювання і отримання даних. Основні поняття: об'єктивне, суб'єктивне, достовірне знання; вимірювальні шкали, вимірювальні процедури, методи опрацювання даних, етапи психологічного

дослідження, корекція. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: проблема одиниць аналізу психіки: в пошуках об'єктивності психологічних досліджень.

10. Діяльність

Питання: 1. Загальна характеристика діяльності. 2. Психологічний зміст діяльності. 3. Структура діяльності. 4. Основні види діяльності: гра, навчання, праця. Основні поняття: Соціокультурні, духовні та біологічні потреби; мотив; спосіб дії; навички та вміння; гра, навчання та труд. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: Провідна діяльність молодших школярів..

11. Особистість

Питання: 1. Загальна характеристика явища. 2. Основні психологічні підходи к дослідженню особистості. 3. Становлення особистості. 4. Соціальні типи особистості. Основні поняття: людина, особистість, індивідуальність, спрямованість особистості, факторна теорія рис особистості, конформіст, новатор, авторитарна особистість. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: основні сучасні типи особистості.

12. Психічні властивості людини.

Питання: 1. Загальна характеристика темпераменту. 2. Фізіологічні основи темпераменту людини. 3. Типи, особливості прояву в поведінці та психологічні властивості темпераменту. 4. Загальна характеристика характеру. 5. Структура характеру; властивості характеру; формування характеру. 6. Загальна характеристика здібностей. 7. Задатки, схильності та здібності; структура, види та рівні розвитку здібностей. Основні поняття: Психічні властивості людини. Темперамент. Тип ВНД. Сила, врівноваженість, рухливість нервових процесів. Холеричний тип темпераменту. Сангвінічний тип. Меланхолічний тип. Флегматичний тип. Індивідуальний стиль діяльності. Характер. Структура характеру. Інтроверсія. Екстраверсія. Акцентуації характеру. Здібності. Задатки. Схильності. Види та рівні розвитку здібностей.. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: Урахування типології темпераменту та його психологічних властивостей у повсякденному житті.

13. Група та міжособистісні стосунки

Питання: 1. Загальна характеристика групи та міжособистісних стосунків. 2. Види груп та рівні їхнього розвитку. 3. Міжособистісні стосунки; поняття про групову динаміку та її механізми. 4. Феномен конформізму. 5. Керівництво і лідерство у малій групі. Основні поняття: Група. Види груп. Формальні, неформальні групи. Референтна група. Випадкова група. Асоціація. Корпорація. Міжособистісні стосунки. Групова згуртованість. Конформізм. Керівництво і лідерство. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: Інтимні міжособистісні стосунки.

14. Комунікація

Питання: 1. Загальна характеристика комунікації. 2. Механізми сприйняття людини людиною та ефекти соціальної перцепції. 3. Маніпуляція

та психологічні засоби захисту від неї. Основні поняття: Комунікація. Вплив. Автентична комунікація. Соціальна перцепція. Ефективність комунікації. Маніпуляція. Питання, що виносяться на самостійне вивчення: Ефективність комунікації.

Розділ 2. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ, СТАНІВ ТА ВЛАСТИВОСТЕЙ ПСИХІКИ ЛЮДИНИ

15. Психічні процеси.

Питання: Загальна характеристика Психофізичні та психофізіологічні закономірності психічних процесів. Основний психофізичний закон Вебера-Фехнера. Адаптація. Сенсibilізація. Синестезія. Явище послідовного образу. Порівняльна характеристика відчуттів та сприйняття. Ілюзії. Розгубленість, її типи. Індивідуальні особливості пам'яті, типи пам'яті. Сучасні теорії пам'яті. Феномени та ефекти пам'яті.

16. Уява.

Питання: Уява як форма раціонального пізнання. Функції уяви. Психологічні механізми уяви. Характеристика видів уяви. Мрія як особливий вид уяви.

17. Мислення.

Питання: Структура мислення. Загальна характеристика розумових операцій у сучасній психології. Логічні форми мислення. Основні етапи розумового процесу. Типи мислення та їх характеристика. Процес розвитку мислення в онтогенезі. Індивідуальні особливості розуму. Сучасні теорії мислення. Порівняльний аналіз мислення та уяви як форм раціонального пізнання.

18. Мова і мовлення.

Питання: Загальна характеристика мовлення. Роль мовлення в життєдіяльності й пізнавальній сфері людини. Функції мовлення. Зв'язок мовлення з іншими пізнавальними процесами. Види мовлення, їх характеристика. Усне та письмове мовлення. Монологічне та діалогічне мовлення. Індивідуальні характеристики мовлення.

19. Функції емоцій. Структура емоційної сфери людини.

Питання: Загальна характеристика емоцій і почуттів людини. Філогенетичні аспекти емоційного реагування. Емоціогенні ситуації. Структура емоційної сфери людини. Функції і роль емоцій. Роль «позитивних» і «негативних» емоцій. Роль і функції емоцій у керуванні поведінкою та діяльністю. Емоція як цінність і потреба. Активаційно-енергетична роль емоцій. Деструктивна роль емоцій. Прикладна роль емоцій. Комунікативна роль емоцій. Роль емоцій в когнітивних процесах і творчості. Роль емоцій у педагогічному процесі. Оздоровча роль емоцій.

20. Основні теорії емоцій.

Питання: Еволюційна теорія емоцій Ч. Дарвіна. «Асоціативна» теорія В. Вундта. «Периферична» теорія В.Джемса - Г.Ланге. Теорія У. Кеннона - П. Барда Психоаналітична теорія емоцій. Судинна теорія вираження емоцій І. Уейнбаума і її модифікація. Біологічна теорія емоцій. Фрустраційна теорія

емоцій. Когнітивістська теорія емоцій. Інформаційна теорія емоцій. Теорія диференційних емоцій К. Ізарда. Фізіологічні механізми емоційних реакцій.

21. **Види емоційних реакцій.**

Питання: Емоційне реагування і його характеристики. Види емоційного реагування. Емоційне реагування як психофізіологічний стан. Компоненти емоційного реагування. Емоційний тон як реакція на відчуття і враження. Емоція як реакція на ситуацію і подію. Афект. Властивості емоцій. Настрій.

22. **Емоції та їх класифікація.**

Питання: Причини різноманітності емоцій. Різні підходи до класифікації емоцій. Класифікації емоцій у зв'язку з потребами. Розподіл емоцій на первинні (базисні) і вторинні. Розподіл емоцій на провідні та ситуативні. Загальна характеристика різних типів емоцій. Емоції очікування й прогнозу. Задоволення і радість. Фрустраційні емоції. Комунікативні емоції. Інтелектуальні «емоції», або афективно-когнітивні комплекси.

23. **Емоційні стани людини. Емоційні якості людини.**

Питання: Стрес (стан емоційної напруженості). Нудьга (стан монотонії). Відраза (стан психічного пересичення). Феномен «емоційного вигорання». Емоційна збудливість. Емоційна глибина. Емоційна ригідність - лабільність. Емоційна стійкість. Експресивність. Емоційність як інтегральна властивість людини.

24. **Розуміння емоцій іншої людини. Управління емоціями.**

Питання: Розуміння емоцій іншого й емоційні здібності. Моделі характеристик, за якими розпізнаються емоції інших людей. Ідентифікація емоцій за мімікою та пантомімікою. Сприйняття емоційного стану за промовою. «Вербальні еталони» сприйняття експресії різних емоцій. Типи «вербальних еталонів» сприйняття експресії емоційного стану іншої людини. Невербальне (образне) сприйняття емоцій. Вплив особистісних особливостей на розуміння емоцій іншої людини.

25. **Загальне уявлення про почуття.**

Питання: Характеристика різних почуттів. Співвідношення понять «почуття» і «емоція». Почуття як стійке емоційне ставлення до значимого об'єкта (емоційна установка). Характеристики емоційних відносин (властивості почуттів). Класифікація почуттів. Симпатія і антипатія. Прихильність. Дружба. Закоханість. Любов. Ворожість. Заздрість. Ревнощі. Задоволеність. Щастя. Почуття гордості. Псевдо почуття.

26. **Емоційно обумовлена (афективна) поведінка. Емоційні типи.**

Питання до семінару: Види емоційної поведінки в спілкуванні. Емоційні довільні реакції (дії). Гедонізм та аскетизм. Фрустраційна поведінка. Альтруїзм як форма емоційної поведінки. Емоційність як тип темпераменту (характеру). Модальні профілі (типи) емоційності. Оптимісти - песимісти. Сором'язливі. Образливі і мстиві. Сентиментальні. Емпатійні. Тривожні. Совісні. Допитливі.

27. **Теорії волі.**

Питання: Стан проблеми волі в психології. Основні теорії волі 19 ст. Волюнтаристичні теорії волі: воля як світова сила; воля як духовне начало. Гетерономні теорії волі: асоціаніській підхід; інтелектуаліській підхід; афективна теорія волі (Вундт). Стан проблеми волі в психології 20 ст. в зарубіжних дослідженнях і в радянській психології Проблема природи волі в психології. Воля як волюнтаризм. Воля як «вільний вибір». Воля як довільна мотивація. Воля як повинність. Воля як особлива форма психічної регуляції. Воля як механізм подолання зовнішніх і внутрішніх перешкод і труднощів. Воля як саморегуляція.

28. Воля як процес. Вольові якості особистості.

Питання: Поняття вольової дії. Співвідношення імпульсивних, усвідомлених, довільних і вольових дій. Основні функції вольової дії. Вольове зусилля. Структура простого і складного вольового акту. Поняття вольові якості особистості. Склад вольових якостей. Структура і загальні характеристики вольових якостей. Класифікації вольових якостей. Загальна характеристика основних вольових.

29. Психогігієна та психопрофілактика. Педагогічна етика і деонтологія.

30. Інтегративні психічні процеси як регулятори професійної діяльності суб'єкта, який працює в сфері виробництва, переробки сільськогосподарської продукції та харчових технологій.

5.ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ, ІНДИВІДУАЛЬНОЇ НАУКОВОДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Неодмінним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативно-правовими актами чинного законодавства, статистичними матеріалами.

Основні пропонувані види самостійної роботи:

- вивчення лекційного матеріалу;
- робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури;
- вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни;
- підготовка до семінарських занять, дискусій, роботи в малих групах,

тестування.

В умовах кредитно-модульної системи самостійна робота є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у час, вільний від обов'язкових видів навчальної діяльності.

Під час вивчення дисципліни «**ПСИХОЛОГІЯ**» на самостійну роботу відведено 50 % академічного кредиту, і цей час має бути використаний для самостійного поглибленого вивчення окремих тем дисципліни на вибір, а також для виконання індивідуальних розрахунків.

Викладач визначає обсяг самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення

поточного та підсумкового контролю, аналізує результати самостійної навчальної роботи кожного студента.

Індивідуальне науково-дослідне завдання у формі заліку (далі ІНДЗ) передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та їхнє застосування під час розгляду конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю підприємства.

ІНДЗ з дисципліни «**ПСИХОЛОГІЯ**» студенту видає викладач на початку семестру. ІНДЗ виконують самостійно. ІНДЗ для перевірки слід надати наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю.

Оцінку за виконання ІНДЗ ураховують під час виставлення загальної оцінки з дисципліни. Тематика ІНДЗ має бути проблемного характеру.

Тему та зміст роботи можна обрати самостійно обов'язково узгодивши її з викладачем. Інакше тему може запропонувати викладач (варіанти тем ІНДЗ наведено нижче).

У процесі виконання ІНДЗ слід опрацювати не менш як п'ять літературних джерел з посиланням на використання певної інформації з них по тексту роботи.

При цьому роботі слід надати практичної направленості і спрямувати її розв'язання певної проблеми або викласти власні міркування щодо особистого погляду на питання, яке розглядають у роботі.

Робота повинна включати такі складові елементи: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки до індивідуального завдання (за необхідності).

Вступ. Має розкривати актуальність обраної теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може включати декілька підрозділів). Містить характеристику сучасного стану проблеми, опис нормативної бази, погляди різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні наслідки розв'язання проблеми.

Висновки. Мають бути обґрунтованими, щодо досягнення мети роботи, можливо, містити рекомендації для вдосконалення діяльності підприємства.

Список літератури. У кінці ІНДЗ надають повний список використаних літературних джерел, який необхідно скласти у певному порядку. Відомості про літературні джерела, які включені до списку, варто давати згідно з державним стандартом.

Додатки. У додатки можуть бути включені матеріали, що є копіями документів, звітів, або розрахункові таблиці, узагальнені схеми або діаграми. За наявності кількох додатків оформлюють окрему сторінку „ДОДАТКИ”, номер якої є останнім, що включають до обсягу ІНДЗ.

Обсяг надрукованого ІНДЗ повинен становити до 30 сторінок.

6.ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Методи та принципи психології.
2. Етапи розвитку психології як науки.
3. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні якості особистості.
4. Психіка як властивість живої матерії.
5. Розвиток психіки тварин.
6. Свідомість як найвищий рівень психічного відображення.
7. Культурно-історична концепція розвитку людини
8. Роль праці в формуванні та розвитку особистості людини.
9. Форми розвитку психіки.
10. Структура свідомості.
11. Психологічна теорія діяльності.
12. Розвиток діяльності людини в онтогенезі.
13. Характеристика навчання як виду діяльності.
14. Характеристика праці як виду діяльності.
15. Фізіологія рухів та фізіологія активності.
16. Механізми організації рухів
17. Неусвідомлювані механізми свідомих дій.
18. Фізіологічні основи психіки людини.
19. Психологічна характеристика індивіду.
20. Поняття особистості та її якості.
21. Поняття індивідуальності.
22. Історичні етапи дослідження особистості.
23. Проблема формування та розвитку особистості в теоріях гуманістичного напрямку (А. Маслоу, К. Роджерс).
24. Проблема формування та розвитку особистості.
25. Проблема формування та розвитку особистості в теоріях психогенетичного напрямку (Е. Еріксон).
26. Стійкі риси особистості, їх формування.
27. Психологічна структура особистості
28. Поняття про темперамент та його основні якості.
29. Темперамент як центральне утворення в структурі психодинамічних якостей індивіду.
30. Гуморальна класифікація темпераментів.
31. Біполярні класифікації темпераменту.
32. Конституціональні теорії темпераменту.
33. Факторна теорія темпераментів.
34. Психоаналітична типологія темпераменту.
35. Теоретичні та експериментальні підходи до дослідження характеру.
36. Типологія характерів за Е. Фромом.
37. Акцентуйовані характери за К. Леонгардом.
38. Типологічна модель характерів
39. Маніпулятивні характери за типологією Е. Шострома.

40. Модель індивідуальних характерів за К.Юнгом.
41. Поняття потреб, їх функції.
42. Поняття мотивів.
43. Здібності та додатки.
44. Погляди античних філософів на природу пізнання та пізнавальні процеси.
45. Уявлення про пізнання і пізнавальну активність у роботах античних філософів.
46. Проблеми пізнання у філософії та психології.
47. Зарубіжні психологічні концепції ХХ ст. про пізнання та пізнавальну сферу.
48. Поняття про почуттєве та раціональне пізнання.
49. Основні підходи до дослідження відчуттів в психології.
50. Основні теорії сприйняття в психології.
51. Проблема уваги в сучасній психології.
52. Основні теорії уваги.
53. Психотехнічні засоби розвитку уваги.
54. Прийоми керування увагою.
55. Теорії пам'яті.
56. Феномени та ефекти пам'яті.
57. Мнемотехнічні засоби розвитку пам'яті.
58. Мрія як особливий вид уяви.
59. Сучасні теорії мислення.
60. Індивідуальні особливості розуму.
61. Структура емоційної сфери людини.
62. Роль емоцій в життєдіяльності людини.
63. Основні теорії емоцій.
64. Біологічна теорія емоцій
65. Фрустраційні теорії емоцій .
66. Когнітивіські теорії емоцій.
25. Інформаційна теорія емоцій
67. Теорія диференціальних емоцій К. Ізарда
68. Управління емоціями
69. Профілактика стресу.
70. Технологія саморегуляції психічних станів.
71. Проблема волі в філософії та психології
72. Культурно-історична теорія волі
73. Вольові якості особистості

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.

3. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
5. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
6. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
7. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
8. Їїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
9. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
10. Максименко С.Д. Загальна психологія. Центр навчальної літератури. 2019. 272 с.
11. Максименко С. Д. [та ін.]. Психологія та педагогіка: підручник К.: Слово, 2012. 584 с.
12. Партико Т.Б. Психологія : підручник. Київ: Ін Юре, 2014. 665 с.
13. Поліщук С.А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів : навч.-метод. Посібник. Суми: Унів. кн., 2012. 135 с.
14. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 465 с.

Додаткова література.

15. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
16. Москалець В.П. Психологія особистості. Київ.: Центр учбової літератури, 2013.
17. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник. К.: Кондор, 2012. 576с.
18. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. К. Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
19. Тодорова І.С., Павленко В.І. Психологія і педагогіка : навч. посібник Київ : Центр учб. літ., 2016. 227 с
20. Ушакова І.М. Теоретико-методологічні проблеми психології: курс лекцій Х.: НУЦЗУ, 2016. 191 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

21. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
22. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/>
23. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>

Інформаційні ресурси Конституція України; Закони України: «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту»; Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти»; Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа»; Наказ МОН від 18.10.2019 року №1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії»; Наказ МОН від 04.03.2020 року №346 «Про внесення змін до Програми проведення супервізії», Укази Президента України та інші законодавчі акти є правовою базою.

Нормативно-правове регулювання професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників (Постанова КМУ від 29.07.20 №672 «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників»; Наказ МОН України від 04.12.20 №1504 «Деякі питання професійного розвитку науково-педагогічних працівників»; Лист МОН України від 21.08.20 №1/9-466 «Про центри професійного розвитку педагогічних працівників»; Наказ МОН України від 23.04.21 №457 «Про затвердження типових програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників»). та інші літературні джерела.

ЗМІСТ

1. Мета і завдання навчальної дисципліни	4
2. Програма навчальної дисципліни	5
3. Засоби діагностики успішності навчання	10
4. Завдання до вивчення та виконання	13
5. Завдання до самостійної, індивідуальної науково-дослідної роботи	18
6. Запитання для підсумкового контролю	20
7. Рекомендована література	22

Укладач: **Данченко Ірина Олексіївна**

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до вивчення дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми спеціальності *015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)*

Комп'ютерний набір і верстка І.О. Данченко

Підп. до друку _____ 2024 р. Формат 60x841/16. Гарнітура

Таймс. Друк офсет. обсяг: 2,2 ум.-друк. арк.; 2,4 обл.-вид. арк.